

HLAVA V.

Administrativní přestupky nekalé soutěže.

Jednání prémiové. Č. 34. Jsou určité přestupky nekalé soutěže, které mohou sice býti soutěžně velmi nebezpečné, vyskytující se leckdy hromadně, pro jejichž stíhání však cesta soudní jest příliš komplikovanou, nákladnou, pomalou, zkrátka méně vhodnou. Z těchto důvodů určuje zákon, že některé přesně označené skutkové podstaty mají spadati do kompetence úřadů správních. Tak předně může vládním nařízením býti stanoveno, že určité zboží smí býti prodáváno jen předepsaným způsobem, pokud jde o počet, míru, váhu, zevnější úpravu a t. p. Těmito případy nebudeme se zabývati, neboť nezavdávají a nebudou asi ani příště zavdávati podnět ke sporným výkladům. Podobně nebudeme se zabývati dalšími administrativními přestupky, jež se týkají označování zboží, pocházejícího z konkursní podstaty, exekuční dražby a výprodeje, nebo jež se týkají t. zv. lavinových obchodů. Zato prakticky neobyčejně závažným jest zákaz jednání prémiových. § 44 zák. proti nekalé soutěži zakazuje opatření k poškození soutěžitelů způsobilá, při nichž má se kupci zboží nebo odběrateli nějakého výkonu dostati zvláštní odměny (prémie), závislé výhradně na výsledku slosování nebo na jinaké náhodě. Obdobná skutková podstata byla již dříve zakázána zákonem ze dne 12. prosince 1923, č. 3 Sb. z. a n. z r. 1924. Tento zákaz vydán byl jako zákon okasní z naléhavé potřeby. Vyskytla se totiž velká řada obchodů, které prodávaly čokoládu tím způsobem, že přibalovaly k některým balíčkům bankovky dvouaž padesátikorunové. Jest přirozeno, že v publiku vzrostla tím neobyčejně koupěchtivost, vždyť stálo za to vynaložiti menší peníz v naději, že vedle zboží získá se částka několikanásobně větší. Tento způsob prodeje byl by ovšem vedl k úplnému zruinování obchodů s čokoládou, na jejichž ochranu vydán byl výše uvedený zákon, který ve zlepšené formě pojat byl do §u 44.

Ustanovení jeho jest dosti jasné, a přece setkáváme se k svému překvapení velmi často s přestupky proti němu. Každou chvíli čítáme v novinách veřejné příslibení některé firmy, že každý na př. desátý nebo dvacátý návštěvník závodu obdrží cenný dárek, třeba plnicí pero a pod. Jest jasno, že v takovém případě určeno jest náhodou, kdo bude tímto desátým návštěvníkem. Jde tedy o jednání prémiové. Od vydání zákona proti nekalé soutěži prakticky nejvýznamnějším případem byly známé prodejní automaty firmy Orion, kde bylo možno píchati do otvorů v kasetě zalepeným papírem. Podle toho, jaké barvy kuličku si kdo vypíchl, obdržel buď zboží, odpovídající svou hodnotou částce jedné koruny, kterou zaplatil, nebo zboží hodnotnější. Tyto aparáty byly později zakázány, avšak nahrazeny aparáty jinými, kde kuličky umístěny byly v trubičkách viditelně, takže každý zákazník věděl, jakou kuličku si vypichuje. V tomto druhém případě nešlo již zřejmě o přestupek §u 44, neboť zde nehrála již roli náhoda, nejistá budoucí událost. Vyskytlo se sice mínění, že tyto aparáty příčí se přes to §u 1. Toto mínění však nesdílíme, po našem názoru byly tyto aparáty soutěžně zcela nezávadné.

Č. 35. V předešlém čísle uvedli jsme výjimky z pravidla: ony pří-

pady totiž, ve kterých ochrana proti nekalé soutěži svěřena jest nikoliv soudům, nýbrž úřadům správním. Počet těchto případů může však být rozmnožen. V zákonu proti nekalé soutěži podařilo se účelněji vybudovati instituci, která byla známa již dřívějšímu právu, která se však v praxi příliš neosvědčovala. Novela k živnostenskému řádu z r. 1907 doplnila totiž § 114 ž. ř. předpisem, že společenstvu náleží, aby se usnášelo o odklizení obyčejů, zvyků a novot, které jsou na překážku poctivé soutěži mezi členy společenstva. Účinnost tohoto ustanovení selhávala proto, poněvadž na přestoupení společenstevního zákazu stanovena byla maximální pokuta 20.— Kč; a tu se již vyplatilo prodávati s velikým ziskem na př. prémiovou čokoládu (v. výše č. 34) a zaplatiti 20.— Kč nebo několikrát 20.— Kč pokuty. Ústavně-právní výbor poslanecké sněmovny použil tohoto předpisu a pokusil se vdechnouti mu nový život. Učinil to tím, že pojal do §u 53 zákona proti nekalé soutěži jako odstavec 3. tohoto paragrafu předpis, že ustanovení §u 114, odstavec 3., lit. i) ž. ř. [na Slovensku § 160, odstavec 3., lit. f) živnostenského zákona] zůstává v platnosti s tím, že členové společenstva, jednavší proti usnesením, která se stala podle těchto ustanovení, budou trestáni pro přestupek § 131 živnostenského řádu (§ 226 živnostenského zákona), byla-li usnesení ta schválena živnostenským úřadem II. stolice a ve společenstvu řádně prohlášena.

Tento předpis považujeme za neobyčejně vhodný. Účinky jeho mohou být prakticky dalekosáhlé; tak lze konstatovati, že již dnes podařilo se u členů společenstev potlačiti četný soutěžní nešvar. Účinky tohoto předpisu mohly by se však již dnes osvědčiti daleko blahodárnějšími, kdyby prakse správně vykládala si právní povahu a dosah třetího odstavce § 53 a netraktovala jej, jak se s počátku dalo, přímo macešsky.

Naznačíme v závěru tohoto spisku, že s hlediska teoretického považujeme autonomní právo živnostenských společenstev upravovati soutěžní poměry svého členstva za jedno z nejvhodnějších řešení problému. V dalších řádcích nechceme však svůj výklad opíratí o náš teoretický názor. Chceme jen přísně držeti se textu zákona a na jeho podkladě odmítnouti některé názory, které v praxi dodnes jsou rozšířeny.

Řekli jsme již, že prakse chovala se k předpisu 3. odstavce §u 53 nepřívětivě. Toto její stanovisko mělo dvojí důvod. Jak se zdá, již s počátku obávaly se některé kruhy, aby administrativní úřady nebyly zbytečně zatěžovány agendou nekalé soutěže; proto, když již Národní shromáždění rozhodlo ve prospěch společenstevní autonomie na poli soutěžního práva, soudilo se, že případy, jichž se společenstevní usnesení mohou týkati, budou jen případy zcela jednoduché, takže aplikace příslušných usnesení na konkrétní případy bude jednoduchým logickým úkonem, neskrývajícím v sobě obtíží. Druhý pramen, z něhož vycházela nedůvěra vůči autonomní regulaci soutěže, byl názor, že nelze zbytečně podporovati druhou kolej, jež by mohla dospěti k výsledkům odchylným od judikatury řádných soudů. Proto prý mělo se při nejmenším vyčkávati, až nejdůležitější otázky našeho soutěžního práva budou rozřešeny soudy. Pak stačí, budou-li výsledky soudní prakse vtěleny také ve společenstevní usnesení.

Prakse ovšem čekat nemohla. Vycítila velmi dobře výhodu, kte-

rou jí zákon poskytuje, a uvědomila si ji tím jasněji, čímž zřejmějšími stávaly se některé nedostatky principu ochrany soudní. Tak prvním nedostatkem byl pomalý chod naší justice. Nebylo možno v praxi vyčkávat, až obmyslný konkurent protáhne rozhodnutí na dobu dvou až tří let. Nutno ovšem s povděkem konstatovati, že nejvyšší soud pružnou a vhodnou praxí, týkající se používání prozatímních opatření, sjednal v četných případech nápravu, ale to všecko nestačilo tomu, co praxe potřebovala. Praxe cítila se stísněna tím více, čím rozmáhání se hospodářské krise neslo v zápětí řadu průvodních zjevů, mezi nimiž úpadek podnikatelské morálky nebyl na posledním místě. Tomuto úpadku mohlo čeliti jen rychlé stanovení jasných pravidel v nejdůležitějších otázkách, které hospodářský život denně přinášel. Druhou pak praktickou nevýhodou represe soudní bylo značné riziko a náklady, které žalobce bral na sebe, a které začasť nebyly úměrný výsledku, jehož v příznivém případě mohl dosáhnouti. Vezměme na př. otázku rozdávání dárků a přídavek. Jest pravda, že dva, resp. tři případy byly již Nejvyšším soudem rozhodnuty. To však byly případy zvláště křiklavé, svým rozsahem soutěžně mimořádně nebezpečné. Jak možno ale očekávati, že by o soudní ochranu (u k r a j s k é h o soudu jakožto I. instance) žádal na př. vesnický kramář, jež jeho konkurent rozdáváním dárků značně poškozují? A přece ochrana tohoto vesnického kramáře jest s hlediska právního pořádku neméně důležitou než zájmy velkých firem, které byly dotčeny soutěží, o níž měl Nejvyšší soud příležitost vysloviti svůj autoritativní úsudek. Ba ochrana onoho vesnického kramáře jest s hlediska zdravých soutěžních poměrů dokonce důležitější, poněvadž případů obdobných jeho případu bude rozptýleně na tisíce.

Vraťme se nyní k názorům, ve kterých, jak jsme uvedli, projevuje se zdráhavá nedůvěra vůči hojnějšímu aplikování třetího odstavce §u 53. První z nich formulován bývá tak, že předmětem společenstevního usnesení může býti jenom jednání, které spadá pod generální klausuli zákona proti nekalé soutěži, nikoliv tedy jednání, které jest postiženo výslovnými zákazy na př. §§ 2 až 14; dodává se pak někdy k tomu, že předmětem společenstevního usnesení nemůže býti také jednání, jež jest zakázáno jinými zákony, na př. zákonem trestním nebo živnostenským řádem. Toto mínění jest zcela nesprávné a úřady samy, jak uvidíme z dalšího výpočtu schválených usnesení, se jím ve všech případech neřídí. V zákoně skutečně nenalezneme opory pro tento restriktivní názor, neboť nelze prokázati, že některé jednání, spadající pod §§ 2 až 14 nemůže býti obyčejem, zvykem nebo novotou, jež jest na překážku poctivé soutěži mezi členy společenstva. Vezměme na př. prakticky pro živnost sodovkářskou neobyčejně důležitý případ plnění sodovky do lahví, označených konkurenční firmou. Takovéto plnění může se přičítati jak §u 2, resp. 4 zákona proti nekalé soutěži, tak zvláště §u 11, a přes to stalo se předmětem usnesení společenstev, a to s c h v á l e n ý c h usnesení. Úřad, jenž tato usnesení schválil, postihl správně jádro věci. Drobní po venkově rozptýlení sodovkáři, právě tak jako velké sodovkářské firmy potřebovali různé ochrany proti uvedenému zlořádu. Tato ochrana byla jim poskytnuta, a to s plným úspěchem. Prakticky dnes v obvodu společenstev, která ona usnesení učinila, nebude již třeba domáhati se ochrany ve věci, jinak zřejmé, komplikovanými procesy.

Druhým nedorozuměním, pojícím se k výkladu třetího odstavce šu 53, bylo příliš časté odvolávání se na § 113 ž. ř., jenž určuje, že tím, že zřídí se společenstva, nesmí nikdo, chtěje se v živnost uvázati nebo ji provozovati, obmezován býti více než v živnostenském řádu jest ustanoveno. A tu docházelo k tomu, že leckterým usnesením společenstevním bylo odpíráno schválení s odvoláním na § 113, jemuž prý se ona usnesení přičila. S hlediska oportunistického možno uznati, že praxe prvních počátků našeho zákona proti nekalé soutěži potřebovala opory, a tu mohlo odvolání na § 113 dobře posloužiti tam, kde správný cit říkal, že nelze usnesení schváliti, poněvadž zakázané jednání není závadné, ale kde bylo zároveň nesnadno najíti rozumovou argumetaci, proč nelze ono jednání za nekalou soutěž považovati.

Nebudeme se podrobněji zabývati vyvracením onoho názoru, stačí, konstatujeme-li, že po našem soudu má se věc takto: buď jednání, které se společenstvem zakazuje, jest nekalou soutěží nebo není. V tomto případě nemůže býti schváleno, v onom schváleno býti musí, i kdyby snad proti němu byly určité pochybnosti s hlediska šu 113 ž. ř.

Pojednavše o sporných otázkách, které se pojí k třetímu odstavci šu 53, upozorníme na některá důležitější usnesení, která již byla příslušným úřadem schválena. Použijeme při tom záslužného přehledu, který uveřejnil v diariu Státní tiskárny v Praze na r. 1934 JUDr. Vladimír Krajča, rada společenstevního instruktorátu při ministerstvu obchodu.

Dárky. »Včelky«. Č. 36. Nejbolavější otázkou byl zákaz poskytování dárků a přídavek. Praxe postupovala opatrně. Nejdříve dospěla k úsudku, že jsou nekalou soutěží dárky vánoční a novoroční, s výjimkou reklamních kalendářů a dárků nepatrné hodnoty užitkové. Bylo proto schváleno na př. proti tomu mířící usnesení Obchodního gremia v Kutné Hoře. Později se praxe osmělila a zakázala poskytování darů zákazníkům vůbec, vyjma předměty nepatrné ceny k reklamním účelům. Takto formulováno jest na př. usnesení Obchodního gremia ve Stodě. Zajímavé jest také usnesení Obchodního gremia v Rumburku, jež zakázalo poskytování darů zákazníkům s výjimkou předmětů nepatrné hodnoty, a prodej zboží v originálním balení pod naznačenou cenou. Zde tedy schválen byl zákaz podbízení značkového zboží, ač v jiných případech praxe váhala schváliti podobné usnesení, vyčkávajíc, jaké stanovisko k této otázce zaujme judikatura Nejvyššího soudu. Zajímavé jest také usnesení Obchodního gremia v Kamenici nad Lipou, jemuž prý, podle Krajčova přehledu, schválen byl zákaz rozdávatí zákazníkům dárky v jakékoliv formě a době (?).

V souvislosti s dárky zakazováno bylo také zřizovati tak zvané »Včelky« nebo vánoční pokladničky, proti nimž míří usnesení Gremia pražského obchodnictva, Gremia maloobchodníků v Praze a zvláště výrazně usnesení Obchodního gremia v Nuslích-Pankráci, které podstatu Včelek blíže označuje jako přijímání od zákazníkům týdních, měsíčních nebo jinak předem stanovených vkladů peněžních, aby ve vánoční, novoroční nebo jiné době tyto vklady vráceny byly zákazníkům buď ve zboží, nebo hotově. Důvod zákazu těchto Včelek, které považovala za nekalou soutěž pražská obchodní komora na př. již před válkou, bývá spatřován v tom, že prý zákazníkova volnost jest tím nepřimě-

řene omezována, že jest zákazník nevhodně tímto způsobem k jedinému obchodníku poután. Je zajímavé, že tato myšlenka, že totiž trvalejší připoutání zákazníka k obchodníkovi jest nekalou soutěží, vyskytuje se i u některých autorů říšskoněmeckých.

Soutěž v živnostech Č. 37. V živnostech stavebních vyskytuje se několik typických případů soutěžních, jež jsou příslušníky živností nemile neseny. Příznačným pro to jest usnesení na př. Společenstva stavitelů v Liberci, jež zakazuje tato jednání:

1. Konati nebo dodávati bezplatně nebo za plat zřejmě nepřiměřený technické práce, jako projekty, náčrty a rozpočty nebo nabízet se k takovému výkonu při dodávce; ustanovení to nevztahuje se na případy, ve kterých osoba, již se věc týká, nabídne se k provádění těchto prací nebo je vykoná za plat zřejmě nepřiměřený, když tím s vyloučením naděje na jiný zisk podporuje určité zájmy sociální, humanitní nebo rodinné.

2. Trpěti, aby stavebník jménem stavitele, zednického nebo tesařského mistra sám přijímal nebo odměňoval stavební dělníky, z kteréhož zakazu jsou vyňaty stavby, prováděné vlastníma rukama stavebníka.

Nedodržování kolektivních smluv. Č. 38. Ze společenstev živností řemeslných používají autonomní úpravy soutěže poměrně nejčileji společenstva pekařská. Zajímavým jest usnesení společenstva pekařů v Praze, jež zakazuje jednak cenné vánoční a novoroční dárky, ale také nedodržování kolektivní smlouvy a její porušování s úmyslem sjednat si soutěžní výhody. Zde objevuje se zajímavá a správná myšlenka, že nedodržování určitých příkazů (i soukromoprávních), kterým se jiní konkurenti řádně podvolují, jest nekalou soutěží, činí-li se tak pro získání soutěžní výhody. Tato myšlenka, kdyby byla šířeji formulována, byla by jen další oporou pro stanovisko, jež jsme zaujali k otázce, do jaké míry fušerství může býti nekalou soutěží. (V. výše č. 33a, b.)

Přetahování zaměstnanců. Č. 39. Na třetím místě zakazuje společenstvo pekařů odnímání, t. j. přetahování učňů nebo pomocníků od člena společenstva zřejmě za tím účelem, aby činící tak zjednal si možnost vyzvěděti obchodní a výrobní tajemství dřívějšího zaměstnavatele. Otázka, je-li nekalou soutěží přetahování zaměstnanců, které se neděje za účelem vyzvěděni obchodního tajemství, jest dosti nesebná. Říšskoněmecká judikatura zodpovídá ji tak, že podobné jednání jest nekalou soutěží, děje-li se přetahování zaměstnanců vůči jednomu závodě systematicky.

Nedodržování předpisů o pracovní době. Č. 40. Velmi zajímavé jest také usnesení společenstva pekařů v Mostě, u něhož bohužel Krajča neudává datum, kdy bylo schváleno.

Zakazuje se v něm toto:

1. Označovati nesprávně původ surovin, jichž jest třeba k výrobě pečiva a chleba, na př. že je pečivo vyráběno výhradně z pšeničné

mouky americké a ve skutečnosti je hotoveno pouze z mouky domácí (československé) nebo ze směsi americké a domácí mouky.

2. Nedodržovati ustanovení zákona č. 91/1918 o osmihodinné době pracovní, a to §u 1, zakazujícího prodlužování pracovní doby, §u 2, zakazujícího zevčasňování výroby a §u 11, zakazujícího používání mladistvých zaměstnanců ku práci noční. — I toto usnesení jest dokladem pro náš názor, že přestupek některých speciálních norem veřejnoprávních může býti za určitých okolností kvalifikován jako nekalá soutěž.

Lákání Č. 41. Velmi zajímavé jest také usnesení Obchodního **kolemjdoucích.** gremia v Novém Strašecí (rovněž neudáno datum — »Volavky.« schvalovacího výnosu). Usnesení zakazuje.

1. Lákati osobně kolemjdoucí do obchodních místností ať již vychvalováním zboží nebo jich přemlouváním.

2. Vystavovati ve výkladních skříních zboží označené levnějšími cenami, které pak v místnosti nelze obdržeti. — První případ týká se osobního lákání kupců, které na př. v Praze již odedávna bylo považováno za zakázané. Druhý případ týče se rovněž zřejmého případu nekalé soutěže, označovaný obyčejně jako tak zv. »Lockvogel«.

Cenové podbízení. Č. 42. Pozoruhodné jest usnesení společenstva holičů atd. v Praze, které pokouší se opatrným způsobem přiblížiti se k potírání nejhorších výstřelků určování cen (tak zv. »cenaření«). (Viz o této věci výše č. 30c.) Usnesením tohoto společenstva zakazuje se jednání toho,

1. kdo vývěsními štíty, světelnou reklamou, tabulkami, plakáty a různými tiskovinami, jakož i návěstími ve veřejných místnostech vyhlašuje za své výkony tak nízké ceny, že nejsou úměrné režii, podmíněné požadavky hygieny, čistoty a hodnoty práce, v tom případě, děje-li se toto cenové podbízení se zřejmým úmyslem, aby byl zničen konkurent,

2. kdo veřejně, za účelem nalákání zákazníků, vyhlašuje za své výkony nízké ceny a tyto pak v závodě nedodržuje, nýbrž požaduje ceny vyšší.

Minimální ceny. Č. 43. K tomu možno hned dodati, že jinak úřady velmi důsledně a za dnešního stavu plným právem odmítají živnostenským společenstvům schvalovati minimální ceníky.

Tímto pokusili jsme se upozorniti alespoň na některá důležitější usnesení společenstevní, abychom dotvrdili, co jsme uvedli nahoře, že autonomní regulace nekalé soutěže jest institucí prakticky neobyčejně významnou, zasluhující všestranné podpory a rozvoje. Mezi schválenými usneseními jsou ovšem ještě jiná, a to namnoze neobyčejně interesantní, jako usnesení Gremia severočeských rafinerů a exportérů skla v Boru nebo společenstva výrobců skleněného zboží v Jablonci nad Nissou, nebo Obchodního gremia v Mariánských Lázních. Třebas že nás tato usnesení lákají obsahem po stránce teoretické velmi důležitým, přece jen nechceme se jimi zde podrobněji zabývati, neboť vyplynula z poněkud odlišných hospodářských poměrů.